

A Felsőgödi Jézus Szíve templom története¹

Egy 1907-ben készült „parcellázási térképen” - az akkor Erzsébet téren - már szerepelt a mai templomunk helye. 1910 Karácsonyán **Eisler Emil – ma Lászlóffy Emil** – felvetette egy harang felállításának gondolatát és ennek kivitelezésére kérte id. Horeczky Ferenc és mások támogatását. A harang felállítása Nagyasszonya napján, **Krihnák János** sződi esperes plébános által meg is történt. A harang felállításának napjaiban egyes hívőkben felmerült egy kereszt felállításának gondolata is. A keresztet akkor vasbetonból gyorsan el is készítették és a harangláb mellé állították. A feszület ma is ugyanazon a helyen áll a templom főbejárat jobb oldalán. A harangláb a mai szentély helyén volt.

Haranglábszentelés 1911. október 8.

A templomunk története a zűrzavaros 1920-as évekig nyúlik vissza. Az ország túl volt egy vesztes világháborún, egy kommunista diktatúrán. Megcsonkítva, megalázva, leszegényedve. Ebben a gazdasági és politikai környezetben határozta el egy maroknyi felsőgödi hívő, hogy templom építésébe kezd. A munkálatokat **Pilismaróti Bozóky Gyula nyugalmazott vezérkari ezredes** irányítása alá rendelték. 1923-ban megkezdődött a munka. A nyár elején, egy „előre megállapodott kürtszóra”, „kicsik és nagyok, korra, nemre és vallásra tekintet nélkül” kézzől-kézre adogatták a téglákat a vasútállomás és az épülő templom között. (Kb. 120-an lehettek, ez volt az 1. összefogásnap). Minimális költségekből, a semmiből kiindulva, kellett felépíteni a templomot. Bozóky Gyula minden követ megmozgatva, szerezte be a szükséges pénzeket, szervezte a munkásokat. Nem is lehet felsorolni azt a sok adakozót, önkéntest, iparost, akiknek áldozatos munkája révén ez a templom végül megépült (1919-1925 között **Dr. Béky László** volt a plébános).

Akkoriban a tervezési összeg az épület teljes költségének 25-30%-át is kitevte, ez jelentős kiadásnak számított. Mivel kezdetben semmilyen anyagi forrás nem állt rendelkezésre, a tervek ingyen kellett elkészíteni. Ilyen feltételek mellett senki nem akarta elvállalni a tervezést (hiszen még kilátás sem volt arra, hogy a templom föl is fog épülni). Itt is az isteni gondviselés segítette meg az építetőket, mikor dr. Fábrián Gáspár építész (látszólag a véletlennek köszönhetően) elvállalta a templom tervezését.

Fábrián Gáspár (Székesfehérvár, 1885. jan. 2. – Bp., 1953. jan. 13.). A budapesti Műegyetemen tanult. Előbb Aigner Sándor és Kauser József mellett dolgozott, majd két évig Nagy Virgil műegyetemi tanár tanársegédje volt. Önéletrajzából kiderül, hogy negyvennél több templomot, 31 egyházi iskolát és számos kórházat, kórházi részleget tervezett. A fentiekből az is kitűnik, hogy főleg a katolikus egyház látta el megbízásokkal. Épületei ma az ország 26 városában és községében állnak, e bőség oka valószínűleg az volt, hogy árelőirányzatai igen takarékosak voltak. Alkotásain tudatosan alkalmazta a történelmi stílusokat és mindvégig eklektikus maradt. Az Építő Ipari-, Építő Művészet c. szaklap hasábjain - melynek 1920-tól 1932-ig felelős szerkesztője volt - gyakran nyilvánította ki ellenszenvét az új építési stílusokkal szemben.

A kezdeti tervek fedezet hiányában még inkább leegyszerűsödtek, így maradt el a főhajó kőboltozata, helyére fafödémés síkmennyezet került. Ez további következményekkel járt: a főhajó ablakai (a teherbírási követelmények miatt) kisebbek lettek, és újabb problémákat vetett fel: a 10 méteres fesztávot megfelelő vastagságú gerendákkal kellett áthidalni (akkoriban már nagyon körülményes volt beszerezni ekkora méretű fákat). A torony tetejének dőlésszöge is alacsonyabb lett a végső terveken.

1924. szeptember 14.

¹ Forrás: Historia Domus

A templom tervezése során merült fel az oldalhajó gondolata is, mely később nagyon praktikusnak mutatkozott. Templomunk egyszerre viseli magán a román (a rózsablak, a lőrösszerű ablakok, oldalhajók, boltív motívumok), és az észak-itáliai ókeresztény templomok (síkmennyezet, lapos lejtésű tetők, a boltíves előtér különálló harangtorony) jellegét.

A rózsablakokat **Palka József (1860-1952)** üvegművész készítette 1923-ban. A főbejárat felett lévő rózsablakot Pilismaróti Bozóky Gyula tervezte. Erről a História Domusban így ír: „A templom legnagyobb és legfőbb főablakának a 210 cm átmérőjű nagy körablaknak a templom homlokzatán, a templom címerét, vagyis Jézus Szent Szívét kell, hogy magán viselje.” „Jézus Szent Szívét az 1765-ből származó imakönyv képe alapján ábrázoltuk. A töviskoronával övezett szív, lándzsa okozta sebéből egy csepp vér és víz folyik egy kehelybe. A szívből az isteni szeretet lángjai törnek elő, mely lángokból a megváltás jelvénye a kereszt emelkedik ki, mint az isteni szeretetből fakadt felbecsülhetetlen ajándék a bűnös ember számára. A Szent Szív alatt a kereszt, a lándzsa és az epével átítatott szivacs, valamint a fiókait saját vérével tápláló fénix madár és a kígyó látható. Ezt a képet balról egy piros rózsaszál, mint a szeretet, jobbról pedig egy fehér liliomszál, mint a tiszta ártatlanság szimbóluma keretezi.”

A templomot 1924. szeptember 14-én szentelte fel **Hanauer Antal István váci püspök**. Ez volt a „csonka” Magyarország első felszentelt temploma. A 16 hónap alatt felépült templomról a korabeli újságok úgy írtak. „Felsőgödi módon templomot építeni.”

Az építkezés belső munkálatai 1925-ben folytatódtak. A felszentelésre a Lourdes-i püspök által felajánlott Mária-szobor - a hosszadalmas vám eljárások miatt - csak 1925. május 17-én érkezett meg templomunkba. 1925 júniusában Zsolnay Vilmos pécsi kerámiagyárából a „Keresztút” is megérkezett, melynek külön érdekessége, hogy összesen csak kettő készült belőle, a másik Máriagyűdön látható.

A templomunk Pieta szobra **Tóth István (1861–1934) szobrászművész** gipsz mintája, az eredeti Nagyváradon, a Barátok temploma előtt, kőbe faragva került felállításra 1906-ban.

Pilismaróti Bozóky Gyula, a templombelső festésére **Stein János (1874-1944) freskóművészt** kérte fel és a fizetésre is garanciát vállalt. A munka 1925. június 21 - 1925. augusztus 10. között tartott, de Pilismaróti Bozóky Gyula lemondása (1925. augusztus 25.) - személyes összetűzése volt az új plébánossal - miatt nem fejezték be. Csak a falak és a mennyezet alapozása készült el. (1925-1926 között **Prauze József** volt a plébános). Ezután Pilismarót Bozóky Gyula 16 évig nem szólt bele a templom és az egyházközség ügyeibe.

A szentély 1961-ben

1927-ben került hozzánk plébánosnak **Dr. Antal Pál**, aki 1951-ben bekövetkezett haláláig irányította egyházközségünket.

A tizenhat év alatt a templom berendezési tárgyai folyamatosan gyarapodnak. 1929-ben adományként a templomba került a Kis Szent Teréz-szobor. 1930-ban elkészült az áldoztató-rács, az évtized elején a helyükre kerültek a templomi padok (Stenger András asztalos munkája). 1937-ben a meglévő, 1911-ben felállított harang mellé még kettő készült.

1941-ben Dr. Antal Pál hívására Pilismaróti Bozóky Gyula újra bekapcsolódott egyházközségünk ügyeibe. Előtérbe került a templombelső kifestése, de

jelentős beázási nyomok voltak elsősorban a Mária-oltár felőli oldalon. Legfontosabb feladat a beázások megszüntetése volt. A tetőrenoválás következtében a falak szennyeződtek, a vakolat lehullott, szükségessé vált a templom kifestése.

Pilismaróti Bozóky Gyula, tárgyalásba kezdett **Bicskey Karl János (1907-1967) festőművésszel**, aki az országban 10-15 templomot festett ki, többek között a Manréziai kápolnát, Szegeden két templomot, továbbá Huszton és Komáromban is dolgozott. 1942 júniusában hozzá is fogott a festéshez és szeptemberben be is fejezte a munkát. A szentélyben modern stílusú angyalok voltak láthatóak, a glóriájuk 12 karátos arany.

A szentély fölött a mennyezeten a négy evangélistát, s a Szentháromságot festette le a művész szintén modern elképzelésben. A templomtető kazettás rendszerű volt. A templom hajóját a mennyezeten a négy sarkalatos erény – az Oltáriszentség előképei – és jelképei, a Boldogságos Szűz erényei, s a Loretói litániából egyes mondatok jelképei díszítették, például titkos értelmű rózsza, a mennyszágnak királynője, elefántcsontból való torony, stb. A kórus fölött a mennyezetre éneklő angyalokat festett a festő. A mennyezet vastag deszkákból állt, a deszkákra heraklitot szegeztek, a heraklitra malter, habarcs, simára simítva, s úgy festett rá a művész. A templom evangéliumi oldalán, a falon az utolsó ítélet volt művészi és vallásos elgondolásban ábrázolva. A kép három részre oszlott: közepén Jézus áll, kereszt a kezében, mellette az apostolok, a Boldog Szűz és Keresztelő Szent János. Jobbról az üdvözültek tábora, balról az elkárhozottak tábora sötét, kétségbeesett tónusú képen. A Szentlecke oldalán lévő templomfalán az első századbeli keresztények közül egy-két szentet festett le a festőművész, többek között Szent Mónikát, Szent Ágostont, Szent Ambrust, Szent Tamást, Szent Klárát, Szent Barteolo-t.

1943 februárjában, a váci orgonagyárban egy használt, de jó karban lévő orgonát kínáltak a Felsőgödi Egyházközségnek. Az orgonát 1943 januárjában a bagyi Szent András-templomból szerelték le. *„Érdekes megemlíteni, hogy bent az orgonában föl van jegyezve, hogy 1849-ben Görgey Artúr az Isaszegi-csata után misét hallgatott Bagon, ezen az orgonán játszottak. Tehát ma már több mint 100 éves ez az orgona. Az orgona sípjai kitűnőek a régiségük folytán.”* (Pilismaróti Bozóky Gyula). Az orgonát **Schäffer Ágoston** orgona gyáros bérálására, május 26-ra felújította, felállította a kórusra. Az orgona mechanikus voltát rendezték pneumatikusra, s a nagyfújtató szerkezetet pedig az orgonába illesztették bele.

A II. világháborúban a Szent Péter, Szent Pál és Szentháromság rózsablakok megsérültek, javításuk 1948-ban, eredeti formában, történt meg.

A Mária-oltár 1949-ben

Dr. Antal Pál halála előtt két évvel 1949-ben állította fel a márványból készült Lourdes-i Mária-oltárt. Ebben az évben volt a templom felszentelésének 25. évfordulója.

Oláh Károly plébánossága idején, 1963-ban került templomunkba a nemes fából faragott Szent Rita-szobor, **ifj. Máriahegyi János** szobrász alkotása.

A II. Vatikáni Zsinat után a belső tér teljesen átalakult. 1972-ben a templomi munkák jórészt elkészültek: szembemiséző oltár, a szentély padozatának sűtői mészkővel borítása, tabernákulum, kovácsoltvas gyertyatartók, oldalhajót elválasztó üvegfal, szobortartók felrakása, főoltár, olvasóállvány, a templom kifestése, Szent József-oltár és a Mária-oltár lebontása, betonozás.

1974. szeptember 14-én, a templom felszentelésének 50. évfordulójára elkészült a kovácsolt, művészi keresztút, melyet **Tóth Gyula** művészeti főiskolai tanár tervezett, **Farkas Sándor** mátyásföldi kovácsmester készítette. Az egyik állomása részt vett az ausztráliai egyházi iparművészeti kiállításon is. Elkészült a

kórus mellvédjének diófalemezzel történő bevonása. Hátra volt még az oldalhajó szembemiséző oltára, megfelelő stílusú kereszt-kút és a húsvéti gyertyatartó. A templombelső díszítése az idők során több átalakításon esett át. Ebben az időben elkerültek a falról az eredeti freskók, sajnos egyetlen fényképes dokumentum sem maradt ebből az időszakból. A megújítási munkálatokat **Bartos Márton** plébános irányította.

1998-ban az egyházközség kísérletet tett az 1820-as(?) években készült, és 1943-ban felújított orgona teljes rekonstrukciójára. Sajnos ez meghiúsult a felkért vállalkozó büntető ügye miatt, így elektromos orgona került a kórusra.

Anyagi okokból 1923-ban nem tervezték meg az északi oldalon lévő oldalhajót és a templomhoz kapcsolódó plébániát. Ez az oldalhajó aztán - templom felszentelésének 80. évfordulója alkalmából - végül 2004 - 2005-ben, **Ország Tibor** plébánossága idején - szintén a hívek összefogásából fakadóan - megépült, egységessé, befejezetté téve a templom építését. Lényeges átalakítás a Mária-kápolnához kapcsolódóan a belső tér felújítása volt, amelynek során a Lourdes-forrás vizében megmerített különleges Mária-szobrunk elnyerte méltó helyét az új kápolnában. A kápolnaépítés koordinátora **Váraljai István** volt, a Mária-oltár **Tóth Sándor** asztalosmester munkáját dicséri. Megújult az eredeti cementburkolatú padlónk is, világosabbá téve az egész templombelsőt.

Elkészült a templom korszerű világítása és hangosítása is. A Piarista Szakiskola tanárainak, diákjainak munkája és a hívek adakozásának eredményeként megtörtént a padosorok teljes cseréje is.

A Mária-oltár 2004. május 17-én

2008-ban Bozóky Gyula születésének 130. évfordulója alkalmából, a róla elnevezett Alapítvány megvalósította a templom építető elképzelését:

„Eredeti elgondolásom szerint az volt a tervem, hogy ha majd a községben villanyvilágítás lesz, a templom keresztet kivilágításra fogjuk berendezni. De sajnos ezt a tervemet sok-sok más tervvel együtt már nem volt módom megvalósítani, mert mire a villanyvilágítás megjött, nem volt már semmi beleszólásom a templom ügyeibe.”

2014-ben a templom felszentelésének 90. évfordulójára Göd város önkormányzatának jelentős anyagi támogatásával, **Marton Zsolt** plébános irányításával, a **Bozóky Gyula Alapítvány** sikeres pályázatával, valamint a hívek adományaiából és társadalmi munkájával megújult a templomkert. 2014. október 11-én a 2. összefogás napján 118 felnőtt és 11 gyermek végezte a kb. 800 db növény elültetését. Templomunk külső és belső állapotait a Bozóky Gyula Alapítvány honlapjára feltett videók mutatják be:

<https://www.youtube.com/channel/UChQb6590wQaA52bKial1Tqg/videos>

Összeállította:

Veres Mihály
kuratóriumi elnök
Bozóky Gyula Alapítvány

